REDACTIUNEA,
Administratiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brasov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30, etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 209. Brașov, Luni-Marți 23 Septemvrie (6 Octomvrie) 1908.

In preajma delegațiunilor.

Joia viitoare se vor deschide delegațiunile austro-ungare. Cu multă încordare se așteaptă pretutindeni enunciațiunile discursului tronului, cu privire la cari se svonise în toată Europa, că între altele vor conține proclamarea anexiunei Bosniei și a Herțegovinei, pe cari monarchia noastră le stăpânește, sau, vorbind în senzul tratatului dela Berlin, le ocupă și administrează deja de treizeci de ani.

Pressa engleză a fost care a scris mai mult despre o astfel de proclamare, pe care o puse în vedere ca sigură. Știrea aceasta, în legătură cu conflictul iscat între Bulgaria și Turcia imediat după cazul Gheșof, în urma secuestrării din partea bulgară a căilor ferate orientale, cari sunt proprietatea Turciei, a produs o iritațiune în cercurile politice cum nu s'a mai pomenit dela încheierea tratatului dela Berlin încoace.

Pressa engleză, ba până și cea turcească, are în prepus monarchia noastră, că ar sta la spatele Bulgariei și că ar favoriza mai ales mișcarea de aici pentru declararea independenței principatului, pentru ca în apa aceasta turbure a încurcăturei celei mai proaspete în peninzula balcanică să pescuiască cucerirea definitivă a provinciilor ocupate, prin proclamarea anexiunei, și să facă totodată un pas inainte printr'o diversiune spre Salonic.

Pe lângă iritațiunea ce'și află explicarea și prin situațiunea schimbată în constelația alianțelor, de când cu întâlnirea celor doui mai mari potentați ai Europei la Reval, mai face încordată situațiunea generală politică și nesiguranța ce domnește în cercurile politice și diplomatice cu privire la atitudinea viitoare a Turciei, guvernată azi de comitetul de acțiune al junilor Turci, cari aci fraternisează cu Bulgarii, aci îi amenință cu luarea celor mai extreme măsuri în contră-le.

Altădată, sub regimul absolutist al lui Aledul Hamid, dacă s'ar fi scris și vorbit așa de mult de conflictul iminent bulgaro-turc ca acuma, acesta poate s'ar fi și pronunțat. In împrejurările actuale însă constituționalul guvern turcesc pare a nu mai fi preocupat de temerile și îngrijirile de odinioară și pare a fi în genere mult mai încrezut în puterea sa și în viitor, căci aproape nu reagează de loc și astfel diplomația nu mai știe la ce se poate aștepta de azi pe mâne. Aceasta nesigiuranță contribue a mări iritațiunea ce domnește și a fost în parte mare artificial produsă prin agitațiunea conștientă, ce a pornit din Anglia.

După multele conferențe ce le-au ținut miniștrii austro-ungari zilele aceste în Budapesta, foile inspirate asigură, că în discursul tronului, ce-l va rosti Majestatea Sa cu ocaziunea primirei delegațiunilor nu va fi vorbă de proclamarea anexiunei provinciilor ocupate. Pot fi dar liniștiți Englezii ca și toți cei ce s'au temut de-o astfel de eventulitate.

Totuși, se asigură, va conține mesagiul ceva însemnat și pentru Bosnia și Herțegovina: proiectul unei reforme interioare, cerută de situațiunea schimbată în imperiul otoman.

Cestiunile, ce privesc provinciile ocupate, pot să intereseze mult pe cei din afară, dar în tot cazul ele interesează în primul rând pe cei din monarchia austro-ungară, căci ei nu vor participa numai la câștig, ci vor avea să poarte și pagubele ce pot rezulta eventual dintr'o politică greșită.

Congresul bisericei sârbești se întrunește din nou în 7 l. c. pentru a lua la cunoștință decretul prea înalt, prin care Maj. Sa aproabă alegerea episcopului Bogdanovici de patriarh.

Cumetrie germană-maghiară. Este cunoscută cetitorilor noștri vorbirea ce-a ținut-o contele Apponyi la banchetul ce l-a dat grupul german la congresul interparlamentar din Berlin, discurs în care a făcut mari elogii germanismului și culturei germane. Cancelarul, principele *Bülow*, fiind indirect provocat să răspundă, prin faptul, că biroul de corespondență telegrafic unguresc i-a trimis textul stenografic al vorbirei lui Apponyi, a si răspuns și, firește, a trebuit să mulțumească, dar modul cum o face și laudele ce le întoarce contelui Apponyi arată că și Bülow a găsit momentul binevenit de-a întra cât de mult în grația cârmuitorilor maghiari și sunt foarte semnificative pentru stadiul actual al cumetriei germano-maghiare inaugurată de când cu înființarea legiunei lui Klapka pe timpul răposatului cancelar Bismark.

Iată răspunsul principelui Bülow, datat dela Nordeney 28 Sept. 1908 și adresat directorului amintitului birou telegrafic de corespondență Samoilă Rado:

»Prea stim. d-le director! Primește mulțumita mea sinceră pentru transmiterea textului importantei vorbiri, pe care Exc. Sa contele Albert Apponyi l'a ținut în 18 Sept. în Berlin. Intr'o formă strălucită, cum suntem obicinuiți a o vedea la manifestațiile contelui Apponyi, aceasta vorbire are un conținut de înaltă politică de stat. L'am cetit cu satisfacție, fiindcă *îmi este binevenit ori și ce folos ș'le bunelor raporturi între Germania și Ungaria.* In aceste raporturi noi cultivăm o moștenire a înțelepciunii de bărbați de stat care este un lăsământ comun pentru ambele popoare. Deja numele contelui Andrassy care dimpreună cu numele prințului Bismark e scris sub tratatul de alianță dela anul 1879, ne indică, că Ungaria și Germania lucrează în interesul lor cel mai genuin, *dacă nu lasă să fie opăciți în amiciția lor.* Sunt sigur că cuvintele frumoase calde și inimoase ale contelui Apponyi vor contribui de-a întări aceasta convingere. Cu cea mai distinsă stimă al D-tale plecat:

Bülow.«

O mașină de socotit cu globurele tricolore a scos din sărite pe inspectorul școlar din Cluj. Această mașină infernală de »agitație« a fost găsită într'o școală românească de lângă Cluj, iar învățătorul român Simon *Papp* a fost tras în cercetare disciplinară. Inspectorul școlar nu s'a mulțumit însă numai cu atâta, ci a denunțat acest cas grav și ne mai auzit de »agitație« naționalistă în școală procuraturei. Procurorul, se vede un om mai cuminte decât d-l inspector, a notificat inspectorului că nu e motiv să-l pună pe amintitul învățător sub acuză. Papp s'a apărat adecă foarte corect cu aceea, că pentru a le explica elevilor mai cu succes diferite grupuri de cifre, a lăsat să se văpsească globurile în mai multe colori. Că din întâmplare globurile s'au văpsit în colorile: roșu, vânăt și galbin este a se esplica prin faptul, că aceste colori sunt mai bătătoare la ochi și deci mai practice la predarea învățământului.

In urma acestei apărări și inspectorul școlar s'a văzut nevoit nolens volens să abstea dela alte măsuri disciplinare contra învățătorului »agitator« și s'a mulțumit cu aducerea hotărârei, ca mașina infernală să fie nimicită.

Patria prin urmare a fost din nou salvată.

Kristoffy asupra pactului și a pluralității.

Cu ocasiunea inaugurării nouelor localități ale clubului democrat din Budapesta fostul ministru de interne *Kristoffy* a rostit la banchetul de alaltăeri un discurs mai lung, în care a făcut declarațiuni importante cu privire la reforma electorală, la antecedențele constituirei guvernului coaliționist și la conținutul și spiritul pactului. Din declarațiunile lui Kristoffy resultă, că în tratările, cari au permers formărei guvernului coaliționist, a fost vorba *numai de votul universal, secret, direct și pe comune* și nici pomeneală de votul plural și că prin urmare numai prin călcarea cuvântului dat, prin care e legată coroana și coaliția, s'ar putea introduce un vot precum e proiectat în reforma lui Andrassy.

Din discursul lui Kristoffy reproducem parte în extras parte verbal următoarele părți.

Vorbind despre pluralitate și în legătură cu aceasta despre domnia rassei maghiare Kristoffy spune, că pluralitatea, dacă și ea va fi legată de un cens anumit de dare, nu va întări rassa maghiară, ci din contră o va slăbi. Căci în cazul acesta e întreg Ardealul pierdut pentru Maghiari, și că și în alte ținuturi se va sgudui pozițiunea Maghiarilor în cercurile cu mai multe naționalități și aceasta deja și din cauza, că în ultimele decenii proprietățile mici au trecut în cea mai mare parte în posesiunea naționalităților.

După părerea mea — zice Kristoffy, — pluralitatea și îndeosebi pluralitatea după censul de dare, pe care îl propune Andrassy, este cea mai periculoasă încercare reacționară, care s'a făcut până acum în Ungaria. Pluralitatea nu înseamnă progres, ci o cădere înapoi într'o măsură mare. Mai bună decât aceasta și mai cinstită este legea electorală de astăzi, care după o dare anumită dă drepturi egale și ea este mai democratică, fiindcă nu face deosebire între cetățeni.

Vorbind despre pact și despre pluralitate Kristoffy spune, că e în poziție să comunice întreg textul autentic al pactului. Punctul 8 al pactului sună astfel:

»Problema acestui guvern este executarea agendelor stabilite în toate punctele premergătoare, afară de aceasta ca ultimă problemă *executarea reformei electorale cel puțin pe o bază așa de largă, „cum se cuprinde în programul actualului „guvern“.*

»Sub cuvintele *„actualul guvern“* este a se înțelege firește *guvernul lui Fejervary.* Coalițiunea este dar în puterea acestei învoieli, relativ la crearea dreptului electoral, legată de două obligăminte: De programul cabinetului Fejervary, al doilea de estinderea bazei soluțiunei cuprinse în acest program. Pactul leagă, prin urmare, coaliția direct de programul cabinetului Fejervary. In acest program a fost cuprins votul universal secret, pe comune, egal și nemijlocit și conținea numai o singură restricțiune: cunoașterea scrierii și a cetirii din partea alegătorului. Aceasta a fost ce-a proclamat guvernul Fejervary în proiectul său de lege și ce a acceptat în urmă coaliția în pact ca minimum. Mai puțin decât atât coaliția n'are dreptul să ocrotoeze coroanei și țării. Drepturi mai multe poate concede poporului, poate de ex. să lase să cadă restricțiunea cunoștinței scrierii și a cetirii, poate să reducă etatea alegătorilor, mai puțin însă decât e cuprins în acel program, coaliția nu poate să primească în proiectul de lege, fără de a viola pactul cu coroana.

»Așadar pactul necum să admită, *dar eschide direct pluralitatea.* Prin urmare afirmarea aceea a guvernului, după care pluralitatea n'ar fi în contrazicere cu pactul, nu corespunde adevărului. Guvernul vrea să scape din încurcătură afirmând, că pactul l'ar obliga numai, întru cât în noua reformă numărul alegătorilor nu poate fi mai mic, decât a fost calculat în proiectul cabinetului Fejerváry. Aceasta afirmare n'are nici o bază. Pactul nu tractează despre numărul alegătorilor, ci vorbeștc numai de aceea, cât de largă să fie baza soluțiunei. Extenziunea unei reforme electorale însă nu se stabilește de numărul alegătorilor ci de cautelele ce se iau, de felul votarii, etc.«

Kristoffy spune apoi, că nu numai pactul ci și pertractările, cari au premers, pledează *contra pluralității.* In Martie 1906, pe când era încă ministru de interne, Meray-Horvat i-a predat un document, după a căruia cetire el, Kristoffy, a zis către Meray-Horvát: »Așadar partidul independent va fi obligat a face cel puțin o astfel de reformă electorală democratică, cum e cea a guvernului Fejerváry, adecă vot universal, secret, egal și pe comune, etc. *Meray-Horvat* îi răspunse: »Firește, nici n'aș lua asupra mea mijlocirea unui drept electoral mai restrâns decât acesta«. După aceasta se începură negocierile. In 2 Aprilie, când Meray-Horvat veni la mine în ministeriu împreună cu Bela Barabas, eu — zice Kr. — i-am zis: Aici e vorba de aceea, ca partidul independist să i-a asuprăși ca minimum proiectul de reformă electoral al cabinetului Fejervary. Cu un cuvânt: partidul independist nu poate să facă un proiect mai redus și mai rău decât acesta. O altă cautelă decât cunoștința scrierii și a cetitului nu-i cu putință. Primește Fr. Kossuth aceasta?« *Barabas* îmi răspunse cu hotărâre: »O primește!« Eu l'am întrebat mai departe: »Cine garantează aceasta?« *Barabas* răspunse: »Stau bun, Kossuth m'a împuternicit să declar că primește aceasta soluțiune și pactul a fost încă în noaptea aceleiași zile în mâna lui Fejervàry, în ziua următoare înainte de amiazi însă înaintea regelui.

S'a întâmplat însă — continuă Kristoffy, încă și altceva. La 2 Aprilie a. m. Meray-Horvat a fost la Francisc Kossuth spre a-i raporta despre rezultatul tractărilor. Dupăce Meray-Horvat și-a fost terminat raportul, — care putea să trateze numai despre învoiala făcută cu mine — *Kossuth* făcu următoarea enunciațiune: »In cele din urmă trebue să primim aceasta. Nu putem da poporului drepturi mai

puţine, decât vrea să i le dea coroana!« Aşa mi-a raportat *Meray-Horval* şi cu aceasta a fost sigilată soartea păcii.

Cronica cestiunilor la ordinea zilei.

Delegaţiunile se vor deschide Joi în 8 l. c. Incă în aceeaşi zi se va face primirea lor solemnelă la palatul din Buda. In 9 l. c. ministrul de esterne br. *Aehrenthal* îşi va ţinea *expozeul* său asupra situaţiunei exterioare în şedinţa comisiunei pentru afacerile străine a delegaţiei austriace.

In zilele ultime s'au ţinut mai multe conzilii ministeriale comune în Budapesta, cari au stabilit programul lucrărilor delegaţiunilor. Intâiu s'a fixat textul discursului tronului. S'a discutat în conziliu mult şi asupra *Bosniei şi Herţegovinei, dar nu s'a decis nimic cu privire la anexiune*, ci miniştrii austro-ungari s'au ocupat numai de schimbările ce au să se întâmple, acum după proclamarea constituţiei turceşti, în administraţiunea interioară a provinciilor ocupate, aflându-se de lipsă întroducerea oarecăror *instituţiuni neprezentative*, însă nu cu problemă legislatorică, ci numai ca un fel de *control* al administraţiei.

»N. Fr. Presse« zice că s'au luat în considerare încă odată, în ajunul intrunirei delegaţiunilor, şi *cestiunile militare* cu privire la cari guvernul ungar stăruie să fie rezolvate înainte de reforma electorală. Până acum însă *nu a succes să se schimbe dispoziţiunea pactului* coaliţiei cu coroana, după care cestiunile militare vor avea să fie rezolvate numai de dieta, ce va fi conchiemată pe baza nouei legi electorale. Dar, adauge numita foaie, *încă nu s'au încheiat actele* privitoare la această cestiune...

*

Greva generală politică. Ziarul socialist din Budapesta reaminteşte hotărârea luată în Aprilie de către al XV-lea congres al partidului social-democrat ungar de a pregăti *greva generală a muncitorilor*, la caz când Andrassy ar prezenta parlamentului *dreptul electoral plural*, care se esercita prin *votare publică* — apoi zice: »în interesul acestei ţinte partidul social-democrat şi toată muncitorimea *ar trebui să-şi rişte chiar şi existenţa lor!*«

Ziarul »*Alkotmany*« vorbind de aceasta zice, că e o încercare revoluţionară cu forţa şi adauge: »Grevele generale încă nici în statele, cu o industrie deplin desvoltată nu şi-au ajuns scopul Chiar conducătorii socialişti au zis: »*Generalstreik ist Generalunsinn*« (Greva generală e absurditate generală). Nici în Ungaria nu poate avea succes o astfel de sforţare revoluţionară, ci va contribui numai să să facă să se unească şi mai mult societatea în contra proletariatului. Greva generală cauzează pretutindeni mari piedeci, pagube şi vărsări de sânge. Cea dintâiu urmare a ei este scumpirea mijloacelor de traiu şi tocmai aceasta loveşte mai tare pe muncitori. Nu credem deci în succesul grevei generale politice... dar cei ce-o vor face îi vor gusta amarul.

*

Criza în Boemia continuă. Nu-i speranţă ca dieta să-şi poată continua lucrările. Planul de a institui o *comisiune de împăcare* a dietei s'a zădărnicit. Br. *Beck* se gândeşte la disolvarea dietei. Mai înainte vrea însă să-şi mai încerce odată norocul şi să caută a îmblânzi pe Germanii obstrucţionişti şi a mulcomi pe Cehi, cu ocaziunea vizitei ce-o va face zilele aceste expoziţiei etnografice din Praga. Inaintea lui vor merge la Praga cei doi miniştri cehi Dr. *Fiedler* şi *Prazek* şi ministrul boem german *Prade*, ca să-i pregătească terenul. Cale bună şi noroc!

Conflictul dintre Turcia şi Bulgaria.

(Ce zic foile turceşti.)

Cu mult calm şi moderaţiune pressa turcească discută cestiunile la ordinea zilei.

»*Tanin*«, organul comitetului »Uniune şi progres« din Constantinopol, scriind despre ocuparea liniei orientale, spune că prin aceasta Bulgaria a călcat tractatele internaţionale. Dacă Bulgaria s'a grăbit să ocupe linia de teamă să nu fie atacată de Turcia, atunci este bine să se ştie, că Turcia voieşte să trăiască în pace, fiindcă toţi otomanul ştie, că Turcia nu se poate alege cu nimic dintr'un războiu, chiar când ar învinge, cum a fost cazul cu războiul cu Grecia, pe când dimpotrivă starea ei financiară şi mai rea, se va înrăutăţi şi mai mult. Turcia, încheie numitul ziar, are nevoie de o periodă de pace şi linişte spre a-şi consolida situaţia ei internă şi spre a se pune la nivelul progresului realizat de celelalte ţări.

„*Jeni Gazeta*" într'un articol de fond intitulat »Centrul Europei«, comentând incidentele ridicate de Bulgaria cu cestiunea Gheşoff şi cu cestiunea liniei orientale, reproduce cuvintele spuse altădată de fostul agent diplomatic al Bulgariei la Sofia, că »*pentru un pilaf nu se declară războiu*«. »Jeni-Gazeta« sfătueşte guvernul la moderaţiune, căci interesele economice ale unei ţări nu se jertfesc pentru interese străine. Numita gazetă crede că *toate incidentele sunt provocate de diplomaţia austriacă*, care caută să pescuiască în apă turbure.

»*Icdam*« într'un lung articol intitulat: »Politica austriacă« discută cestiunea de a se şti dacă în adevăr la spatele incidentelor provocate de Bulgaria nu stă diplomaţia austriacă. »Icdam« spune, că nu poate să se pronunţe cu exactitate, dar adauge că Austria îşi datorează existenţa sa finei sale diplomaţii şi îşi exprimă admiraţia sa pentru oamenii săi de stat. Numita gazetă spune, că în totdeauna Austria, pentru pierderile sale din Occident a căutat compenzaţii în Orient, de aceea este imposibil ca şi în afacerile la ordinea zilei să nu fie mâna Austriei.

„*Sabah*" spune că Turcia va căuta să aplaneze conflictul dintre dânsa şi Bulgaria cu concursul diplomaţiei europene. Dacă însă Bulgaria nu va putea fi pusă la locul ei şi va comite greşala de a declara războiu Turciei, va vedea, că acum Turcii, ca popor liber, vor şti să-şi apere drepturile lor. Mai departe protestează în contra afirmaţiunilor corespondentului ziarului »Times« din Londra, cumcă Turcia n'ar fi în stare de a respinge un atac armat al Bulgariei. Apoi, ziarul »Sabah«, declară că armata turcească este animată de un sentiment de patriotism, care o va face să-şi verse ultima picătură de sânge pentru apărarea patriei.

Regele Spaniei la Budapesta.

Despre vizita regelui Spaniei la curtea regală din Budapesta mai aducem următoarele amănunte: Regele Spaniei a fost primit Joi după amiazi, indată după sosirea sa, de către Maj. Sa. Vizita a durat aproape o oră. Regele Alfons a exprimat mulţumirile sale pentru primirea ce i-s'a făcut şi a arătat împăratului cu ocaziunea jubileului sau felicitările cele mai cordiale în propriul său nume şi al reginei. Vineri la prânz regele şi regina au făcut vizite archiduceselor Clotilda şi Isabela şi archiducelui Frederic. Regina a luat dejunul în urmă la archiducele Iosif, iar regele a mers la casino militar în curtea căruia a inspectat două batalioane ale regimentului 38 de infanterie, cari poartă numele regelui. Regele a trecut în marea sală a casinului, unde au fost prezentaţi membrii şi ofiţerii din acel regiment. A urmat dejunul de onoare, în cursul căruia colonelul regimentului a ridicat un toast în sănătatea regelui şi a reginei, a familiei regale şi pentru fericirea armatei spaniole. Regele a răspuns în limba germană, spunând că vede şi cunoaşte azi istoria acestui regiment eroic şi viteaz şi este plin de recunoştinţă cătră împăratul Francisc Iosif, care i-a făcut această favoare de a-l numi şeful acestui regiment. Regele a ridicat paharul în onoarea armatei glorioase a împăratului-rege venerat şi spre fericirea regimentului 38. a urat lungă viaţă împăratului.

Seara a avut loc la curte prânzul de gală. Maj. Sa monarchul a ridicat un toast mulţumind pentru felicitările aduse de rege cu ocaziunea jubileului domniei sale şi pentru înalta distincţiune militară ce i-a conferit şi a adăogat, că priveşte vizita regelui ca o nouă manifestare de amiciţie care, independent de relaţiunile strânse create prin legăturile unei apropiate rudenii, nu a încetat niciodată de a uni casele domnitoare ale celor două ţări. Maj. Sa a relevat excelentele raporturi dintre Austro-Ungaria şi Spania şi a beut în sănătatea regelui, reginei şi a familiei regale.

Regele Alfons a răspuns glorificând pe împăratul Francisc Iosif ca exemplu de suveran iubit şi venerat de lumea întreagă. Exprimă un sentiment de mândrie pentru legăturile de familie, cari unesc pe rege cu Maj. Sa împăratul şi pentru strânsa amiciţie, care nu a încetat nici-odată de a uni casele domnitoare ale celor două ţări. »Chiar în afară de rudenia noastră, excelentele raporturi dintre Spania şi Austro-Ungaria sunt obiectul constantei mele solicitudini«. Regele a încheiat bând în sănătatea împăratului, întregei familii împărăteşti şi pentru prosperitatea Austro-Ungariei.

Sâmbătă după amiazi suveranii Spaniei au părăsit Budapesta luând drumul spre Viena, unde vor sta câteva zile. Dela Viena vor pleca pentru câteva zile la proprietatea archiducelui Frideric, unde va lua parte la o vânătoare.

Un ofiţer japonez despre România.

Locotenent-colonelul *Matasake Satov* a visitat, precum ştim, zilele trecute instituţiunile armatei române din Bucureşti. Ziarul »Viitorul« publică din acest prilej un interview, ce l'a avut un redactor al său cu ofiţerul japonez, care a luat parte activă la războiul ruso-japonez. Din declaraţiunile interesante făcute de locot.-colonelul Satov reproducem următoarele părţi:

Colonelul japonez m'a primit cu multă amabilitate. Am cerut, mai înainte de a-mi spune impresia ce i-a făcut ţara noastră, să-mi povestească ceva despre războiul ruso-japonez, la care luase o parte atât de activă, cum şi despre Japonia. Iată câteva episoade interesante despre lupta dela Port-Arthur.

Cu ocazia luărei colinei 203, a fost carnagiul cel mai înfricoşător din războiul ruso-japonez. Imediat după luarea colinei japonezii aşezându-şi bateriile, au început să secere mii de ruşi. Tot atunci au fost înecate şease vase de războiu ruseşti, cari se aflau în port împreună cu întregile echipage. Bateria colonelului Satov, care luase parte la atacul colinei, a pierdut toţi ofiţerii, chiar colonelul Satov, a fost uşor rănit de o granată asvârlitoare.

Apropos de aceste granate d. colonel Satov mi-a afirmat că paternitatea lor, deşi foarte mult discutată în Europa, se datoreşte japonezilor. Pentru prima oară japonezii, în războiul ruso-japonez au întrebuinţat acest mijloc de a distruge pe inamic. Deşi azi modul de a asvârli cu mâna aceste granate a fost perfecţionat, japonezii la început îl utilizau în mod foarte rudimentar. Puneau dinamită într'un vas oare-care. Intr'o oală sau un obuz vechi, pe care după ce le umpleau cu dinamită le puneau într'un ştergar, îl răsuceau bine şi după ce-l făceau în formă de praştie asvârliau faimoasele granate în mijlocul duşmanului. Acest mijloc de a lansa granatele de mână s'a usitat mai mult la lupta dela Liao-Yang, când a produs ravagii îngrozitoare printre armatele ruseşti.

Un episod interesant dela căderea Port-Arthurului: După predarea acestei cetăţi şi după sfârşitul înfricoşătorului carnagiu, ruşii şi japonezii se îmbrăţişau plângând şi asvârleau unii într'alţii, de data asta nu cu granate, ci cu sticle de vin şi pâine. La intrarea japonezilor în Port-Arthur, ei n'au mai găsit nici un drapel al armatei ruseşti şi deşi ruşii au declarat că le-au distrus prin ardere, japonezii au rămas convinşi că acele drapele au fost ascunse şi mai târziu trimise în Patrie.

Diferitele căpetenii ale armatei japoneze din războiul ruso-japonez au astăzi diferite însărcinări de onoare la curtea Mikadoului. Astfel faimosul general Nogy, care pe lângă asaltul dela Port-Arthur din 1904 a mai repurtat strălucite succese în războiul cu China din 1894. astăzi este ministru al instrucţiunei din Japonia. Generalul Oku, fostul comandant al armatei a II-a dela Port-Arthur este şeful statului major general japonez. Generalul Kuroky comandantul armatei I şi generalul Nozzu comandantul armatei a III-a din războiul ruso-japonez, au azi diferite posturi de onoare la curtea imperială japoneză. Colonelul Matzuişi, care anul trecut a vizitat ţara noastră, este general în statul major japonez.

*

Armata japoneză are astăzi 18 divizii plus garda imperială şi alte cinci divizii sunt pe cale de a se înfiinţa. In timpul războiului dela 1904 Japonia nu dispunea decât de 13 divizii de armată. Războiul ruso-japonez, mi-a afirmat d-l colonel Satov, a învăţat multe pe japonezi, astfel că astăzi armata lor este mult mai puternică şi mai bine organizată ca la 1904. De asemenea la Port-Arthur, japonezii au mai înfiinţat încă o divizie. Corea este acum japonezificată, împăratul a fost complect îndepărtat iar în locul său s'a pus un guvernator japonez. Actualmente în Corea se lucrează la o întinsă reţea de căi ferate. Anul oficial în Japonia este astăzi 2452 şi se socoteşte dela întemeiarea dinastiei actualului Mikadou.

După ce mi-a dat aceste detalii am rugat pe d-l lt.-col. Matasake Sotov, să-mi spue ce impresie i-a făcut ţara noastră. D-sa mi-a declarat, că a rămas foarte plăcut surprins de modul de organizare al armatei noastre în special d-sa mi-a afirmat, ca ofiţer de geniu, că modul cum a fost organizată armata geniului la noi, de către d-l general Averescu, este cel mai perfect şi tot astfel este organizat geniul şi în Japonia. Colonelul japonez a vizitat şi cele două cupole de exerciţiu dela Cotroceni, cari l'au interesat foarte mult. Aceste două cupole, dintre cari una franceză şi alta germană, au fost făcute la 1885, înainte de a se face fortificaţiile, pentru a se vedea care e mai practică. Experienţele au dovedit că cupola germană, cu calota sferică, este cea mai bună. Intorcându-se dela Cotroceni, pe drum, d-l colonel Satov a văzut mai mulţi copii de şcoală îmbrăcaţi ca mici dorobanţi şi cu armele pe umeri. Foarte surprins a întrebat pe d-l căpitan Trantomir că ce sunt. — D-sa i-a răspuns că la noi încă din şcoală se învaţă copii a deveni soldaţi. Colonelul japonez a oprit trăsura şi a rugat pe d-l căpitan Trantomir să-i pue să execute câteva mişcări. Dorinţa i-a fost satisfăcută şi micii dorobanţi au executat atât de bine mişcările încât colonelul japonez, entuziasmat în cel mai înalt grad, a început să bată din palme şi să strige *bravo*. Şi-a luat apoi notă şi mi-a afirmat că odată întors în patrie va face un raport şi va cere ministrului de războiu să introducă şi în şcoalele japoneze instrucţia militară.

Şi acum diferite particularităţi ale colonelului japonez. I-au plăcut foarte mult mâncările româneşti, în special ducându-se într'o seară la restaurantul Andrei Dumitrescu, a cerut să-i dea sarmale şi tocană. A doua seară ducându-se din nou la acel restaurant a cerut să-i servească aceleaşi mâncări. L'am întrebat ce nu-i place? Mi-a răspuns că nu-i place brânza, păduchii de lemn şi lorgnetele damelor. Nimic nu-l enervează mai mult decât când vede o damă punând lorgneta la ochi.

O întâmplare nostimă: Intr'o seară s'a dus la cofetăria Riegler să ia un ceai, şi câteva dame care se aflau acolo l'au fixat cu lorgnetele. Colonelul japonez s'a enervat atât de rău încât şi-a lăsat ceaiul neterminat şi a plecat.

STIRILE ZILEI.

— 22 Septemvrie v.

Starea sănătăţii regelui Carol. După informaţiunile cele mai autentice, de patru zile starea sănătăţii regelui Carol este cât se poate de bună. Durerile de stomah au încetat cu totul şi Suveranul şi-a reluat ocupaţiunile şi audienţele.

Serată în onoarea generalului Lupu. Din Viena primim ştire, că Duminecă în ziua de 18 Oct. a. c. când vrednicul şi nepreţuitul protector al Societăţii »Clubul Român« din Viena, generalul *Alexandru Lupu* îşi împlinişte şi-şi aniversează al 70-lea an al vieţei Sale, atât de active şi bogate în fapte bune şi româneşti, »Clubul Român« va aranja la restaurantul »Zum Magistrat« Wien I B. Lichtenfelsgasse Nr. 3 o serată, la care întreaga colonie română şi fiecare român aderent al causei noastre este invitat a participa dacă nu în persoană cel puţin în cuget.

I. P. S. Sa Metropolitul V. Mihalyi a plecat Vinerea trecută în Maramureş, unde va sta două săptămâni, aşa încât nu se va întoarce la reşedinţă înainte de 17 Octomvrie n. a. c.

Societatea de lectură »Andrei Şaguna« din Sibiu s'a constituit pe anul şcolar 1908/9 în şedinţa ţinută 14 (27) Septemvrie 1908 sub presidiul P. C. S. D-lui Dr. R. *Roşca* director seminarial protosincel în modul următor: Preşedinte: Dr. Ioan *Lupaş* prof. sem. Vicepreşedinte: Traian *Cibian* cl. III. Archivar: Virgil *Nistor* cl. III. Notar: Valeriu *Judele* cl. I. Cassar: George *Ciupe* cl. II. Controlor: Iariu *Reit* cl. I. Bibliotecar: Nicodin *Cristea* cl. II. Vicebibliotecar: Nicolau *Răduţiu* ped. I. Redactor Ioan *Popa* cl. II. Econom: George *Zavicin* ped. III. Membrii în comisiunea literară: Pavel Borzea cl. III. Alesandru Moldovan cl. III. Emanuil Ciulei cl. II. Iosif Trifa cl. II, Grigoriu Vermeşan cl. I. Simeon Turtea cl. I. Ioan Baboe ped. III. Filimon Boer ped. III. Ioan Dragomir ped. III.

Aniversarea d-lui E. Carada. Foile de dincolo anunţă, că anul acesta, d-l Eugen Carada, directorul Băncei Naţionale, împlineşte 25 de ani, de câno conduce instituţiunea căreia s'a devotat. Fără sgomot, d-l Eugen Carada a fost o mână de fer la Banca Naţională, muncind fără preget pentru înflorirea acestei importante instituţiuni româneşti. Număroşi funcţionari ai Băncei Naţionale din toată ţara pregătesc pentru jubileul de 25 ani al d-lui Carada o manifestaţie de simpatie.

Tinerimea română din Cluj va ţinea seara de cunoştinţă Sâmbătă la 10 Oct. st. n. la oarele 8 în hotel Biazini. Invităm

cu drag pe toţi Românii de bine. Invitări speciale nu se trimit. *Cluj*, 3 Oct. 1908. — *Liviu I. Dan* prez.

Carte aprobată. Ministrul reg. ung. de culte şi instrucţiune publică a aprobat prin ordinul Nr. 95541 de dato 21 Sept. 1908 „**Gramatica limbei române pentru** *cl. I. şi II. gimnazială, reală, civilă şi seminare pedagogice, ediţiunea II.*, Brassó, 1908, de *Nicolae Bogdan*.« Astfel cartea se va putea folosi de aci încolo, atât în seminare cât şi în şcoalele medii, *având a se folosi însă exemplare numai ediţiunea a II-a (a doua).*

Cununie. D-şoara Marioara D. *Frâncu* şi d-l Nicolae Al. *Antonescu* şi-au serbat eri cununia religioasă în Buşteni. Felicitările noastre!

Băile jodo-sărate delaj Görgény-Sóakna. Ni se scrie: A sosit timpul suprem, ca şi noi Românii să ne îngrijim mai deaproape şi să dăm mai multă atenţiune higieniei publice. Şi fiindcă din isvor autentic, ne-a venit la cunoştinţă, că un consorţiu format din români fruntaşi, voesc să cumpere aceste băi, cu întreg teritoriul, superedificatele şi toate întocmirile balneare, — ne bucurăm din inimă. Justă-i bucuria noastră şi felicităm pe fraţii noştrii pentru salutara lor intenţiune, fiindcă astfel de băi minerale şi cu aşa efect, şi cari să fie proprietatea românilor, nu există nici aici în Ungaria şi nici în România. Puterea lor vindecătoare se vede şi de acolo, că statul ungar în fiecare vară îşi trimite la aceste băi copii la cură. Să nu scăpăm deci această ocaziune binevenită, ci să grijească a lega contractul cu proprietarul Grün Adolf din Görgény-szentimre, ca astfel devenind aceste băi în proprietatea noastră, ele vor fi în scurtă vreme cea mai plăcută staţiune balneară şi loc de întâlnire pentru noi Românii. La aceaste ne îndreptăţeşte a susţinea estensiunea mare a staţiunei balneare şi efectul admirabil de vindecare al apei minerale cât şi ţinutul lor romantic şi scutit de ori-ce curente neplăcute. Felicităm din nou pe fraţii noştri din consorţiu şi le dorim susces şi noroc în întreprinderea lor. — *H.*

Numire. D-l Isac Linţia, originar din Iertof (Bănat) a fost numit profesor definitiv la gimnaziul de stat din Zalaegerszeg.

Necrolog. Din Sibiiu se anunţă că *Nicolae Simtion* veteranul tipografilor noştri fost timp îndelungat maşinist-tipograf în tipografia Drottlef şi membru onorar pe viaţă al »Reuniunei sodalilor români din Sibiiu«, a încetat din viaţă Vineri la 2 Octomvrie n. în etate de 72 ani. Inmormântarea a avut loc eri în 4 Oct. la ora 2 p. m. în cimitirul bisericei gr. or. din Sibiiu Suburbiul-Iosefin. Odihnească în pace!

Cărti aprobate de ministeriu. Ministrul cultelor şi al instrucţiei sub. Nr. 89,230/908 a aprobat cartea de cetire cl. II de I. Vuia şi sub Nr. 103,632/908 elemente de geografie şi constituţie de R. *Vuia*. Preţul 60 fil. apărute ambele în tipografia diecezană din Arad. — D-l *Iuliu Vuia* a pus la dispoziţia consistoarelor sibiian, blăjan, aradan, gherlan, caransebeşan şi vicarului maramureşan câte *100 garnituri tabele de cetire şi instrucţii a melodului sunetelor vii, spre a se distribui gratis şcoalelor noastre.*

Greva generală a studenţilor ruşi. Din Petersburg se anunţă că comitetul coalizat al studenţilor a decis să proclame greva tuturor studenţilor dela universitatea din Petersburg. Realizarea acestei greve pare îndoiasă deoarece cercurile studenţilor sunt foarte defavorabile grevei. In urma deciziunei studenţilor, de a proclama greva, autorităţile au oprit meetingurile. Profesorii fac mari silinţe pentru a regula conflictul.

Noui focare de holeră. Guvernamântul Basarabiei, oraşele şi judeţele Riga şi Dorpat au fost declarate ameninţate de holeră.

Expoziţie artistică. Tânărul pictor german ardelean Mihael *Barner* a deschis în sala din parterul vilei Kertsch o expoziţie de tablouri care se poate vizita zilnic dela orele 9 dim. până la orele 4 seara. Intrarea 60 bani. Atragem atenţiunea publicului românesc asupra acestei interesante expoziţii.

Şcoala de pian Hesshaimer. Ca în toţi anii s'a început în luna lui Sept. cursul la şcoala de pian a d-rei *Iulia Hesshaimer*. Să primesc eleve şi elevi în ori ce timp. Instrucţiunea se dă după metoda şi technica cea mai nouă obicinuită la şcoalele de musică superioare. Şcoala, care să bucură de cea mai bună reputaţiune, se află tot în locuinţa cea vechie în Târgul boilor.

Tot în această şcoală se mai predau oare din canto şi limba franceză.

Elevii cursului preparator al societăţii filarmonice vor ţinea prima repetiţie în 8 Oct. n. la orele 7 seara. Anunţări se pot face la d-l dirigent Max Krause în strada Spitalului Nr. 44 etagiul I.

S'a pierdut Sâmbătă seara în drumul dela Königsweg până la Hohe-Warte o vestă vânătă. Aflătorul e rugat a-o preda la administraţia »Gazetei«.

Defectele generale sociale.

Conferinţă ţinută cu prilejul şedinţei literare-artistice a „Reuniunei Femeilor Române din Cluj" la 31 Maiu, de Dr. Cassiu Maniu.

— Urmare. —

Nu numai regimul suveran ci şi principiile statului modern sunt contrare realizării fericirii celei mai mari pentru cea mai mare parte a cetăţenilor. Statul ar trebui să fie suma intereselor private şi colective ale cetăţenilor. Dacă privim faptul, că 70% din suma cetăţenilor abia ştiu scrie şi ceti, abia au noţiuni despre însaş fericirea, aşa încât suportă o stare pseudoproletară de mii de ani, trebuie să fim uimiţi de obrăznicia celor dela putere, cari îşi dau aerul a nu observa, că în statul modern totul se face numai pentru îndestulirea desfrâului în putere, în plăceri, în pasiuni de tot feliul a câtorva zeci de mii, prin despoiarea a sute milioane de oameni de conştiinţa, că şi ei sunt tot aşa de vrednici a trăi corăspunzător destinului omenesc şi pentru acest scop a posede mijloacele libertăţii morale.

Mijloacele libertăţii morale în statul modern nu se pot câştiga Cauza este gradul de sălbătăcie, la care a degenerat legiferarea modernă. Azi nu se aduc legi pentru fericirea cetăţenilor, ci numai pentru îndestulirea unor interese dinastice, de clasă sau particulare. Nu vedem tendenţe de legiferare nici cu scopul delăturării proletariatului — aceasta ar ataca cele 35% de capitalişti, nici cu scopul delaturării desfrâului de tot feliul — aceasta ar tăia existenţa evreimului, nici cu scopul apropierii naţiunilor — aceasta ar cauza durere tiranilor, cari ar trebui să lase din ghiarele lor răpitoare câteva sute de popoare aservite. Este deci foarte firesc, că unde legiferarea s'a compromis şi s'a degradat la rolul inarticulării barbarizmului capitaliştilor, aristocraţilor şi s'a aservit tendenţelor, ce nu pot fi aduse nici când în armonie cu o viaţă deamnă a cetăţenilor, însaşi principiile de stat trebuie să fie inhumane, antisociale şi prin urmare contrare ştiinţei. Adecă trebue să descopere lipsa unităţii între partea teoretică şi practică a raţiunei. Aceasta e cauza, că politica tuturor statelor trebue să fie imorală precum în afară aşa şi în lăuntru. Iată câteva exemple. Austro-Ungaria este aservită dinastiei Habsburgice. Ea se serveşte spre a se menţinea de Maghiari. Acestora le face toate concesiunile, în prejudiţul drepturilor a zeci de naţiuni. Căci în sfârşit şi Maghiarii simt greutatea de a fi numai un instrument orb. Germania este aservită dinastiei Hohenzollern. Mărirei acestei dinastii serveşte unitatea Germaniei, ce costă pe Germani miliarde în fiecare an. Franţa este aservită Evreilor, cari au produs ravagii îngrozitoare în biserica catolică franceză. Astfel că în Franţa sunt aproape 12 milioane ateişti. Italia e aservită ambiţiei prea mari a câtorva oameni de stat. Anglia s'a făcut călăul naţiunilor pentru a-şi putea mări comerciul. Rusia zace la picioarele dinastiei Romanov. La aşa mare grad al decadenţei au adus omenimea principiile false de stat. Aceasta e cauza, că în Ungaria numai aceia se pot ferici, cari se aliază cu uneltele Habsburgilor, în Germania se calcă în picioare demnitatea de om în fiinţa Polonilor, în Franţa sunt batjocoriţi creştinii cucernici şi despoiaţi de proprietăţile lor, în Italia se fericesc puţinii francmazoni, în Rusia totul e corupt iar în Anglia totul e scelerat şi se poate asemăna cu o fioroasă ghilotină, ce cade la anumite epoce asupra neatârnărei popoarelor, cari stau în calea comerciantilor săi crudeli şi desfrânaţi în bogăţii

Aşadară descoperindu-le toate acestea dintr'odată, trebuie să fi hotărârea a so opune acestui sistem de stat general, ce prin aceea, că nu ia în considerare decât numai interesele unora şi încă a celor mai declasaţi, tinde a declasa omenimea întreagă. Declasate sunt astăzi dinastiile, declasaţi sunt Evreii, declasaţi sunt toţi plutocraţii, adecă totul ce a produs falsul concept ce s'a propagat despre stat. In legătură cu tirănia de interese ce am descoperit-o stă falsificarea şi restrângerea drepturilor cetăţeneşti şi politice. Aşa încât toate drepturile inviolabile omeneşti numai până atunci sunt neviolate până ce omul se supune orbeşte acestor interese. Iar când te provoci la sfinţenia dreptului, eşti târât în temniţă prin judecătoriile, ce stau la dispoziţia celor ce fac legile şi subscriu denumirile. Cred dar, că în urma răspândirei principiilor adevărate de stat tot mai mult ne vom întări în convingerile noastre despre înrăutăţirea crescândă a stărei membrilor societăţii omeneşti şi că statul modern este directe tăgăduire a principiului: »fericirea cea mai mare posibilă a celor mai mulţi«.

II. Trecem la critica instituţiunilor juridice.

Din păcătoşenia instituţiunilor politice astfel corupte urmează defectele instituţiunilor juridice. N'a existat spirit, care să fi apreciat cu atâta desăvârşire în totală adâncimea sa fiinţa dreptului ca Giovannibattista Vico, şi trebue să-l aprobăm când enunţa adevărul, *că dreptul esistă pentru societate iar societatea pentru onestitatea neatinsă naturală.* Cum vom putea dar noi vorbi despre instituţiunile juridice din statele moderne, ce au principii politice cu tendinţe degradatoare pentru simţul de demnitate al societăţii, în care s'a pus în lucrare.

E evident, că acelea nu sunt instituţiuni ce merită numirea sacrosanctă de drept, ci sunt numai lanţurile, cari leau făurit tirănia intereselor pentru menţinerea servilizmului majorităţii. Astfel că se menţine juridiceşte servilizmul dintre deosebitele clase, diferitele confesiuni, deosebitele rase şi nenumăratele naţiuni chiar aşa cum existară când popoarele abia ştiură număra până la o sută. Nu există stat unde cetăţenii să fie respectaţi egal în viaţa juridică a statului. Cu deosebirile sus amintite creşte sau scade personalitatea cetăţeanului. După cum adecă se întâmplă arangiamentul unicului şi celui mai prepotent interes particular ce a acaparat puterea publică. Şi vom vedea cum aceia, cari sunt mai lipsiţi de conştienţiozitate, au cele mai mari drepturi în toate statele moderne. Vedem în lege înarticulat cultul lipsei de conştienţiozitate la domnitori, cari sunt declaraţi în virtutea conştienţei de sfinţi şi inviolabili. Adecă tronul poate fi ocupat de oamenii cei mai scelerați. Şi vedem cu câtă brutalitate se menţin în consideraţia omenească fiinţe, ce sunt făcute iresponzabile pentru faptele lor înaintea forului conştiinţei morale. De es. plutocraţii, cari pot comite cele mai ordinare crime la umbra legilor şi a aurului de care dispun. Tot aşa aristocraţimea, restul epocei idolilor. Tot aşa stăm cu aceia, ce se ataşază acestor factori, cari croiesc azi politica mare a statelor. Şi de aici apare ce urmări desastruoase are pentru viaţa juridică a cetăţenilor politica degradată modernă internaţională. Corumperea aceasta juridică zace în raporturile publice perverse şi nimenea dintre oamenii de stat nu are curagiul şi pătrunderea să recunoască, că sistemul statelor particulare favorisează exploatarea juridică a celor mulţi şi slabi, prin cei puţini şi fără conştiinţă. Intr'un stat universal sau continental trebue să dispară cu ruşine tendenţele separărei intereselor particularilor de interesele generale, *fiindcă lipsesc toate posibilităţile subjugărei voinţelor ce numai după veacuri de impilări se poate pune în sistem de stat, după ce şi sămânţa spontaneităţei a fost distrusă în nefericiţii supuşi.*

(Va urma).

Numărul jubilar al „Gazetei Transilvaniei" se poate comanda direct sau prin librării cu preţul de 1 coroană 50 bani în Austro-Ungaria şi 2 coroane (2 Lei 20 bani) în România şi străinătate.

Venitul curat ce va rezulta din desfacerea ediţiei jubilare. a „Gazetei" *se va da fondului jubilar pentru ajutorarea ziariştilor români din Transilvania şi Ungaria.*

Bibliografie.

A apărut Nr. 364 din »Biblioteca pentru toţi« cuprinzând »Sonata Kreutzer«, de Tolstoi. Un volum de 140 pagini 30 bani.

Acum când se sărbătoreşte jubileul de 80 ani al marelui scriitor Tolstoi, »Biblioteca pentru toţi publică »Sonata Kreutzer«, una din cele mai puternice şi renumite scrieri ale marelui scriitor rus Tolstoi. Recomandăm cu deosebire acest nou volum cetitorilor.

In »Sonata Kreutzer«, Tolstoi desvoltă teza, că ori-ce legătură în afară de căsătorie e o cădere, că amorul sensual este o cauză de descompunere a căsătoriei şi că, în actuala stare de lucruri, căsătoria nu este decât o asociaţie de voluptate şi ură, din care trebue să rezulte în mod fatal adulterul.

»Sonata Kreutzer« interesează prin puterea analizei, prin cruzimea deznodământului şi printr'o sumă de reflexii, pe atât de sugestive, pe cât de original expuse. Ea nu are un caracter general — ci e povestirea unui caz aproape unic, foarte caracteristic în modul cum se manifestează.

Tolstoi, mai ales în finalul »Sonatei Kreutzer«, redă cu o preciziune uimitoare viziunea realităţei. Vezi întregul proces sufletesc în clocotul groaznic şi aducător de moarte. Şi ce regret şi umilinţă când eroul se deşteaptă înfiorat, îşi măsoară grozăvia faptei şi vede ce ridicol şi neînsemnat e egoizmul omului faţă de nemărginirea crimei.

De vânzare la librăria »Gazetei« în Braşov.

Românul din Ardeal e numele unei nouă reviste lunare ce apare în Bucureşti în institutul grafic »Minerva« sub direcţiunea d-lui *I. Cioica-Abrud* cu preţul anual de 6 lei. Nr. 1 al acestei reviste e închinat, atât ca text cât şi ca ilustraţiuni mai cu seamă, Românului din Ardeal.

ULTIME ŞTIRI.

Caransebeş. 4 Oct. 1908. (Telegr. part. a „Gaz. Trans.) Astăzi a avut loc sub presidiul Prea Sf. Sale episcopului I. Papp alegerea de episcop al eparchiei Caransebeşului. Majoritatea voturilor (41) a întrunit-o P. Cuv. Sa archimandritul *Filaret Musta, care a fost proclamat episcop ales al Caransebeşului.*

Noutăţi literare

apărute în editura Institutului de arte grafice şi editură „Minerva"

Se pot provoca prin Librăria „*Gazetei Transilvaniei*" adaugându-se la preţ pentru porto 20 bani.

M. Eminescu. **Poezii postume.** Ediţia IV. revăzută şi complectată după manuscrisele poetului. Prefaţă de Il. Chendi.

Toată comoara de înaltă inspiraţie şi adâncă gândire, care multă vreme a rămas necunoscută nouă, se află adunată în acest volum, al cărui succes este o dovadă de dragostea ce a găsit Eminescu în sânul publicului românesc. Preţul Cor. 1.50.

Al. Cazaban. **Chipuri şi suflete** — Un tânăr scriitor, cu multă vervă şi multă indemnare, ne dă în acest volum o culegere dintre cele mai interesante nuvele şi schiţe. Din toate paginile d-lui Cazaban răsare o mare dragoste de adevăr şi o mare pricepere artistică. Se pare că autorul a văzut aidoma toate împrejurările pe care ităt de meşter ştie să le redea. Preţul Cor. 1.50.

Caleidoscopul lui A. Mirea. — D-nii D. Anghel şi St. O. Iosif, poeţii a căror colaborare la Sămănătorul şi Viaţa Românească din Iaşi, e îndestul de cunoscută au reunit în acest volum minunatele lor farje umoristice, care vor face deliciul celor mai dificili cititori. In monotonia vieţi de toate zilele, această carte aduce tocmai cea ce lipseşte, nota veselă, care e un izvor de energie sufletească. Versurile celor doi poeţi au toată muzicalitatea necesară acestui fel de producţie literară, şi cartea e menită să aibă un frumos succes. Preţul, Cor. 1.5.

Domnii abonaţi ai foiei noastre, cari nu şi-au reînoit încă abonamentul sunt rugaţi a-l reînoi cât mai curând ca să nu li se întrerupă regulata espedare a diarului.

Administraţiunea
„Gazetei Transilvaniei".

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Nr. 7415—1908.

PUBLICAŢIUNE.

Din cauza pericolului ameninţător al colerei proprietarii, administratorii de case şi locuitorii sunt provocaţi de urgentă să ţină în cea mai mare curăţenie curţile, umblătorile, podurile, pivniţele, grajdurile, şopurile etc. şi să golească în fie. care săptămână gropile de gunoiu.

Hotelierii, cârcimarii şi proprietarii de cafenele au să desinfecteze pissoirile cu var stâns, să ţină în mare curăţenie pânzăturile de masă, tacâmurile şi albiturile de pat şi să spele cel puţin odată la săptămână podelele cu leşie ferbinte.

Organele poliţiene vor controla executarea dispoziţiunilor de mai sus şi vor pedepsi sever pe contravenienţi.

Varul stâns se pregăteşte în modul următor: 1 chilă de var nestins se înmoaie într'un litru de apă şi după ce s'a răcit se amestecă cu alte 3 litre de apă. Varul stâns are să fie în totdeauna proaspăt.

Brassó, în 29 Septemvrie 1908.

347,1—4. *Căpitănatul orăşenesc.*

Banca Naţională a României.

Situaţiune sumară.

1907 15 Septemvrie	Activ:	1908 6 Septemvrie	1908 13 Septemvrie
127.212 251	89912251 Reser. metal. aur 90930046 / 37300000 „ Trate aur 37300000	127.167,623	128.230,046
402,540	Argint şi diverse monede	477,849	442.036
94.478,948	Portofoliu Român şi străin. . . .	81.108,052	76.342,752
38.116,516	*Impr. contra efec. publice 12825800	29 956,083	30 509,617
—	„ „ „ în cont-corent 17683817		
11.999,924	Fonduri publice	11.999,924	11.999.924
15 806,084	Efectele fondului de reservă . . .	15.480.553	15 480,553
3 253,[illegible]	Efect. fond. de amort. imob. şi mater.	3.216.621	3 216,621
5.901,494	Imobile	5.955.240	5 955 390
638 743	Mobilier şi Maşini de Imprimerie .	700 102	700,587
439 151	Cheltueli de Administraţiune . . .	341.442	351,358
107 682 949	Depozite libere	109.893,839	109.536,239
20.210,314	Conturi curente	14.802 141	20.353,012
33.365 377	Conturi de valori	29.269.822	29.622 244
459.507,412		430.369,292	432.740.379
	Pasiv:		
12.000,000	Capital	12.000.000	12.000,000
23 051 453	Fond de rezervă	24.928,807	24.928,807
3 473,646	Fondul amortis. imob. şi material .	3.734,034	3.734,034
310 323 030	Bilete de Bancă în circulaţiune . .	276.916 880	279.559,620
2 077,070	Profituri şi pierderi	2.190,642	2.190,642
899,264	Dobânzi şi beneficii diverse . . .	705,090	791 037
107 682 949	Depozite de retras	109 893 839	109 536,239
459 507 412		430 369 292	432.740.379

Scomptul 5%

* Dobânda 5½%